

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

Излиза на 1, 10 и 20 число сѣки мѣсецъ

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА
Въ България 8 лева
Въ странство 8½ « златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ
ВЪ РЕДАКЦИЈАТА НА
«Медицинско Списание», Варна

СЪДЪРЖАНИЕ: *Топли минерални извори въ България. — Лисовети и тяхното значение. — Корреспонденция. — Обявления.*

Топли минерални извори въ България

(спорѣдъ свѣдѣнията на Гг. Трояновскій, Пантюховъ, Цѣхановскій, и друг.) *Оригинално съобщение* до «Медицинското Списание» отъ *Д-ра Л. Ф. Злъева*, преведено отъ *Д-ръ А. Головина*.

Топли, слабо наситени (до 0,13 гр на 1000 кубич. сантим.) сѣрнокюбуртовъ-алкалийни извори отъ минерална вода въ България, се расположены само по южния клонъ на Балканскитѣ планини и по Родопитѣ, на групи, т. е. по нѣколко извори, отъ еднакъвъ съставъ заедно. Тѣзи групи, като се започватъ отъ брега на черното море, идатъ по слѣдующия редъ отъ Истокъ на Западъ:

1) Въ мѣстността Лѣджа (топла вода), въ 12 километра отъ гр. Бургасъ, се намира *Бургаскый* изворъ + 40, 3° Целзий, слабоалкалийна, 0,7 грам. твърдъ остатъкъ въ 1000 грамма вода, много силикатовъ натръ; сѣренъ кубуртовъ гидратъ 0,12, хлоръ 0,02. Вътрѣшно този изворъ не се употребява.

2) Въ разстояние на 10 километра отъ г. Сливенъ се намира *Сливенската* група на минерални източници, които се употребяватъ само за къпанне. Двата, най главнитѣ отъ тѣхъ, спорѣдъ анализа на Трояновский, съдържатъ:

<i>Въ сврния</i>		<i>Въ жельзния</i>
Температура	+40, 2° Целзий	+42°
твърдъ остатъкъ	2, 8	2, 3
сѣрнокисела магнезия	0,52	0,74
сѣрнокисель калций	0,16	0,29
въглероденъ натрий	0,79	0,47
« калций	0,19	0,13
« магнезия	0,32	0,12
хлористъ натрий	0,21	0,34.

Слѣдъ отъ сѣренъ водородъ и желѣзо.

3) *Старозагорски* алкалийни извори, единъ близо до Стара-Загора, а 3 въ селото Лѣджа, 12 километра отъ града + 40 до 45° Целзия, спорѣдъ състава си приличатъ на Хисарскитѣ минерални води.

4) *Казанлъжкитѣ* извори, извора Аладжи — Аль, и Карагойтли — баня, далечъ 2 $\frac{1}{2}$ часа отъ Казанлъгъ, спорѣдъ състава си венчнитѣ се еднакви, се употребяватъ само отъ вънъ. Тукъ има добръ устроено здание за къпанне, въ источенъ вкусъ, съ помѣщения за болнитѣ.

5) Въ 30 километра отъ Пловдивъ и въ 10 отъ Карлово се намира групата на *Хисарскитѣ*, слабо минерални, извори, петъ на брой: а, Августъ +48, 3° Целзий; твърдъ остатъкъ 0,29 и 0,04 сѣренъ гидратъ; б) Пясачния (чулуджа) +45, 1° Целзий и 0,17 твърдъ остатъкъ; в) Тънкня (инжестъ) +40, 1° Целзий; се пие, остуденъ, отъ здравитѣ, като питие; г) Баня (тюпчесъ) мирише на сѣробромъ +38, 4° Целзий, и 0,20 твърди остатъци, въ нея се къпятъ само болнитѣ; д) Афифъ +43, 9° Целзий, се пие само отъ здравитѣ хора като се истуди. Въ венчнитѣ извори, които се употребяватъ отъ болнитѣ само отъ вънъ, желѣзо нѣма; малко киречева, натриева, сѣрнокисела и

въгленнокисела соль и сѣренъ апгидритъ. Има здание за къпанне съ помѣщение за болнитѣ.

6) *Молини* (турски къзары) *бани*, близо до Хисара, съ които тѣ си приличатъ по състава си. Тази неустроена група състои отъ 6 извора: а) Най главния мириши на сѣристъ водородъ, $+48\ 8^{\circ}$ Ц. а наредъ съ него изворъ отъ $+18\ 5^{\circ}$ Ц. б) $+43\ 3^{\circ}$; в) $+44\ 8^{\circ}$; г) $+43\ 2^{\circ}$; д) $+45^{\circ}$; е) $+47\ 8^{\circ}$ отдѣлява въгленна киселина. Твърдъ остатъкъ въ тѣхъ 0,25 до 0,13 гр.

7) Въ 18 километра отъ Хисара се намира групата *Лѣд-жакиой*, десетъ слабоминерални извори съ тежчина 1000,2. като се приеме тежчината на дистилированната вода за 1000. Най главния, Кихлибаренъ изворъ, $+50\ 4^{\circ}$ (най-горѣщия въ България), тече въ една блатиста долина, къдѣто близъ него се намиратъ още 5 минерални извори. По краищата на водата и по онѣзъ на изворитѣ най-долни микроскопически водорасли даватъ единъ налезъ отъ кихлибаренъ цвѣтъ. Този изворъ се употребява срѣщу скрофула и болѣститѣ на кожата. Желѣзнитѣ (два $+39\ 5^{\circ}$ и два $+29\ 8^{\circ}$) безъ вкусъ и миризма, отдѣляватъ единъ газъ безъ вкусъ.

8) Близо до селото Кростово, 10 километра отъ Новосело има единъ минераленъ изворъ отъ $+35^{\circ}$ по състава си близкъ къмъ Хисарската вода.

9) Софийския сѣренъ источникъ $+35^{\circ}$ Цел. Извора Балиефенди, 7 километра до гр. София, спорѣдъ състава си прилича на Софийския, а извора Юкари-бания, близо до София, е желѣзенъ.

Вещитѣ онѣзи извори отъ минерална вода, съ исключение на Сливенскитѣ, спорѣдъ състава и значението си се приближаватъ до Тепалицкитѣ и до Кавказскитѣ (Аббасъ — Туманскитѣ, Песекунскитѣ) минерални води.

Подиръ това идатъ минералнитѣ извори, които излѣзватъ отъ Родонскитѣ планини. За тѣхъ може да се счита като центръ гр. Самоковъ.

1) Горна-бания 30 километра отъ г. Самоковъ; водата е

сърноалкалийна +50° Ц. 2) Топълъ, все алкаленъ изворъ, помежду селата Овчаръ и Мозакурча, 10 километра отъ Дупница 3) Близо до селата Каменници и Чаницы топълъ, алкаленъ, изворъ. 4) До селата Банско и Меопия, на височина отъ 2730 фута, топлия сърноалкаленъ, а по скоро може да се каже индеферентенъ изворъ. 5) Група отъ извори при селото Карагачъ, 20 километра къмъ сѣверо-западъ отъ г. Хаской вода до 60 ведра въ минутата, +40 до 44°, вода. Тукъ се устроени вани, т. е. гранитни басейни отъ 9 квадратни аршини, както и въ всичкитѣ горѣспоменатитѣ вани. 6) До селата Казакли и Сарничъ също такива топли извори. Не ще бжде лишенъ отъ интересъ най-сетнѣ и състава на рѣката Марица, близо до Пловдивъ. Въ ней има когато е нефилтрована 0,40 гр. твърдъ остатъкъ, а филтрованната дава, 0,28 гр., отъ които 0,006 хлоръ, 0,054 окисъ на калций, желѣзо 0,0037, органически вещества, 0,067, и слѣди отъ сѣрна киселина, амiakъ, азотна и азотиста киселина. А остатъка състои най главно отъ силикато-кисель и въглено-кисель натръ и отъ жълта прѣсъ.

Бълъжка на Редакцията. Автора не говори нищо за *Кюстендилскитѣ* извори, които обаче се поззуватъ съ извѣстность въ България, и за пѣкой други. Тѣй щото би било твърдъ полезно, ако гг. колежитѣ ни, доктори, би направили допълнителни изслѣдванія за минералнитѣ извори въ България.

Лѣсоветѣ и тѣхното изсичанне.

Въ Вашингтонския Конгресъ, въ секцията по Климатологията и медицинската демография, профессора Eugenio Fazio отъ Неаполъ, единъ отъ подпредседателитѣ на тая секция, е представилъ единъ твърдъ интересенъ мемоаръ за климатическото и здравословно влияние на лѣсоветѣ, ние правимъ отъ него слѣдующото извлечение:

I.

«Человѣка въ дивото си състояние, също както другитѣ животни, се намѣри въ непосредствено сношение съ природата, и слѣдователно биде подчиненъ подъ прямото-влияние на разнитѣ вънѣшни дѣятяли — по които се съобразяваше съществуванieto му. Животнитѣ поглѣщаха кислорода, който се намираще свободенъ въ атмосферата и когото испаряванieto на растенiята подновяваше безпрестанно, а пакъ съвременно растенiята си усвояваха въглеродната кислота която животнитѣ испущаха. Растенiя и животни така черпяха на земята, и чрезъ това непрестанно размѣняване, единъ силенъ и якъ животъ.

«Една разнообразна и твърдѣ плодородна Флора (растителностъ), распространяваше, споредъ географическитѣ ширини и височини, «богатата си животворна мантия», която като уреждаше правилното распределение на *сияющата топлина*, на *влагата* и на *електромагнетизма*, явления, които изобилно преготовляваха климатическитѣ и месологически. *) условия на едно богато и разнообразно животни царство. Палеонтологията потвърди тѣсната свързка, която съединяваше растителността съ животнитѣ, както презъ дългия периодъ които предшествовалъ появяванieto на челоѣка връхъ земята, тъй също и презъ тоя въ когото челоѣка е билъ още въ диво състояние.

«Откакто челоѣка се освободи отъ природнитѣ спѣнки, напусна дивни животъ, встъпи въ мѣчния и безграничния пътъ на усъвършенствуванieto своята порода, което усъвършенствуване презъ непрестанни усилия, трѣбаше да го искара на образования животъ.

«Той трѣбаше по напредъ да се обезпечи отъ свирѣпитѣ звѣрове, които населяваха лѣсоветѣ, да се предпази отъ своитѣ неприятели, да отвори едно широко поле за земледѣлие и пеххранване добитѣкъ.

*) Месологията отъ *μέσος* среда и *λόγος* речъ отвлечената наука на средитѣ, на която вгнепата, аклиматацията и онтологичното животнитѣ сж конкретнитѣ и съотносителни науки; съ други думи месологията е наука на средитѣ, наука на отношенiята които свързватъ съществата съ средата въ която тѣ се намиратъ.

«Въ тия нови условия на дружественния животъ чловѣка трѣбаше да се обезпечи и отъ неприятноститѣ на климата, да се снабди съ средства за отопление, за помѣщение, за пренасяние отъ едно на друго мѣсто, и да си създаде необходимитѣ пидустрии. Между нуждитѣ на това постепено развиванне на образованието, се наложи и нуждата за опустошаваннето на лѣсоветѣ, така щото се уголиха широки пространства отъ земната повърхность и се лишиха отъ тия метеорологически, климатерически и здравословни фактори.

«Свѣщенното почитанне, което Друидитѣ въ Галія и Шотландія, Асирійцитѣ, Гърцитѣ, Римлянитѣ и Германцитѣ отдаваха на лѣсоветѣ, не е било само едно изявление отъ поетическо чувство, но е било вѣрното изражение на това тънко съзнаване, което първитѣ образовани народи получили отъ явленията и законитѣ на природата.

«Въ Италия, първитѣ изсичания знаменуватъ епохата на разврата презъ империята, когато волята на по силния имаше сила на законъ. и пратиспенна (шифретна) потъналъ въ богатства, упокозотворяваше за своя смѣтка така *изсѣченитъ земи*, които, по казваннето на Плиня, причинили *изгубването на Италия; и отъ това време насамъ зххвана вече да се говори за маларията (блатната треска)*. То е било християнството, прибавя Плинь, което е изнасяло святостѣта на лѣсоветѣ, и е отворило пътъ за разработване на земитѣ. Днесъ не само въ стария свѣтъ Европа и Азия оплакватъ грѣшитѣ на прѣдѣдитѣ си, които грѣшки сегашнитѣ имъ потомци не сѣ поправили, но и въ новия свѣтъ, слѣната топора на земледѣлеца и съспителния огънь на преселеника сѣ съборили и обърнали на пепелъ, въ разстояние на нѣколко години, голѣми пространства отъ дѣвствени лѣсове!

II.

«Днесъ вепчнитѣ Климатологисти съгласно приематъ, че лѣсоветѣ иматъ климатерическо значение, — въ това че тѣ

урѣдватъ *сияющата топлина, влагата, електромагнетизма, теченията и чистината на въздуха.*»

«Отъ една страна дървета, чрѣзъ клоницата си, въспиратъ слънчевитѣ лучи, намаляватъ натрупването на всичката топлина връхъ земната повърхностъ,—а отъ друга страна препятствуватъ на испущаннето и изгубването на сърѣдотоочената слънчева топлина. При всичко ако климатитѣ на лѣсоветѣ да сж по-хладни, но тѣ биватъ изложени на по-слаби промѣненния на температурата, — климатитѣ на не гориститѣ мѣста представляватъ съвсѣмъ крайни годишни или дневни измѣнения: голѣмъ студъ и задушителна топлина въ тия мѣста се случватъ. Така щото гористия климатъ представлява повече еднообразие по срѣднето измѣрвание на дневната и на годишната температура.

«Вслѣдствие на умѣренното грѣение на слънцето, понижава се температурата на лѣсоветѣ и се препятствува на испарението на водата, която се намира въ земята, подъ дебелата сѣпка на лѣсоветѣ се намира относително единъ степенъ повече влага. И дѣйствително теченията на въздуха, прѣтваренъ съ водни пари като прониква въ такава една срѣда, по-хладна, на лѣсовѣтѣ отчасти се сгъстява и спира.

«Тия отношения биватъ постоянни презъ всичката година въ лѣсоветѣ на които листитѣ непадатъ и сж зелени, но пакъ въ лѣсоветѣ на които листитѣ падатъ, тия отношения се ограничаватъ споредъ траяннето на листитѣ».

«Отъ горѣ казаното прилиза, че за да се смѣгчатъ студениѣ климати, — особено тия на влажнитѣ долини — явни источники на треска (malaria). — Окастрияннето на лѣсоветѣ е едно отъ най-полѣзнитѣ средства за очистването на въздуха. Въ топлиѣ климати, и въ сухитѣ мѣста напротивъ трѣбва да се запазватъ лѣсоветѣ и да се посаждатъ нови тамо гдѣто ги нѣма, и това служи не само да се умѣгчава въздуха, но и да се предизвиква сгъстяването на воднитѣ пари и на дѣждовстѣ, безъ които никаква растителностъ не би имало. Кой не знае че разнитѣ страни на Персия, на Месопотамия, на Иду-

мея, иѣкогашъ сѣ били твърдѣ цвѣтуци чрезъ земедѣлнето и пасбищата си, а днесъ сѣ останали голи, неплодородни и негостоприемни пустини, отъ какго сѣ били унищожени лѣсоветѣ, че днесъ въ Каролина и въ Алабама жатвитѣ отъ година на година захващатъ да намаляватъ. Може да се каже същото и за много пространни мѣста въ Италия, които сѣ останали необработени, защото сѣ неспособни да произвеждатъ. А напротивъ, въ долния Египетъ, гдѣто невалеше никога дѣждъ слѣдъ посаждането на пространни лѣсове, е захванало често да вали дѣждъ и растителността успѣва.

«Преплитането коренитѣ на дървета съ тия на смрѣкитѣ, напратѣта, Вълчешнитѣ растения (лаври, кашкари, черници и пр.) въздържатъ растителната прѣстъ връхъ надвесенитѣ стрѣвнини на планинитѣ и урѣждатъ распредѣленето на водитѣ; така водитѣ се вцѣждатъ полека легка, съединяватъ се въ обширни подземни кухни на скалитѣ, и отъ ново извиратъ и образуватъ бистри, хладни источници, които се стичатъ и поддържатъ рѣкитѣ. Напротивъ, водитѣ като падатъ изобилно връхъ планинитѣ които иѣматъ никаква растителность, като не срѣщатъ никакво препятствие стичатъ се на силнѣ порои по пукнатинитѣ на стрѣвнинитѣ и отвличатъ повърхностния слои на земята, обливатъ съ голѣма сила долнитѣ и полѣнитѣ. Единъ нѣтъ онутошительнѣй порой като си отворилъ нѣтъ, сѣкий денъ задига една часть отъ прѣстѣта и най-сетнѣ си издѣлбава малко по малко широки и дълбоки урви, гдѣто се образуватъ порои, които влекатъ голѣми камъни; и като продължаватъ така разрушителното си дѣло, образуватъ въ долнитѣ насипи и издѣлбани отъ пороя долове. Бунища разрушени скали лѣоки които ги е сляпявалъ, отвличатъ се отъ тиявния порой и опустошаватъ още повече тия пространства които сѣ останали неплодородни. А отъ друга страна рѣкитѣ, ставатъ много по голѣми, не могатъ да се събератъ въ коритото си, разливатъ се, обзематъ полѣнитѣ, наводняватъ градове, съениватъ здания, съ една речъ, причиняватъ спромашия и смъртъ. Отъ друга страна, водитѣ като не се събиратъ въ кухнянитѣ, които се

намиратъ подъ планинитѣ, нѣма отъ дѣ да се черпятъ изворитѣ, отъ които много пресъхвагъ за всѣбоги; така обема на водитѣ въ рѣкитѣ, на които коритото отъ части е било испълнено съ калта която се натрунала, значително е намаленъ. Много отъ тия рѣки, като Ебра, Гвадалквивиръ, Мансанаресъ, Тибръ и други въ Европа, сж намалли и не може вече по тѣхъ кораби да плуватъ.

Boussignoult указва на едно уединено Езеро въ Венезуела, на което водата е била бистра и повърхността като огледало, но щомъ изсѣкли лѣсоветѣ, които сж го окружавали, то се размътило, и относѣ щомъ порастнали лѣсоветѣ на около то се избистрило.

Лѣсоветѣ които покриватъ политѣ на планинитѣ и възвишенитѣ равнини намаляватъ буйнитѣ вѣтрове, щото въ долинитѣ и въ полѣнитѣ вѣтроветѣ оставатъ по умѣренни. Чрезъ несмисленното и твърдѣ простацио изсичанне на лѣсоветѣ, много отъ по умѣреннитѣ климати изединъ пѣтъ сж ставали сертъ (корави) и нѣкои растения вече не могатъ да рѣстѣтъ. И мнозина мислятъ че зимитѣ въ Швейция въ сегашнитѣ времена сж по жестоки отколкото преди постепенното изсичанне на лѣсоветѣ. Дървета бѣха силата на Алпитѣ, и сега тия великолѣпни огради като се опустошаватъ постепенно и непрестацио и като тѣхното разорение се ускорява отъ съсипителната топора, то не е далечъ може би епохата въ която горѣщитѣ южни вѣтове ще изгоряватъ сѣндбитѣ въ долинитѣ на Гория Италия, между които вече се забѣлзва едно възвишение на температурата и едни сухи времена. — Централнитѣ Алпи само иматъ достаточни гориста и трѣвиста растителность която запазва земята, дѣто естествено падатъ по често дъждове, и рѣдко се случаватъ бури.

«Лѣсоветѣ иматъ едно влияние врѣхъ (плювно-метрията) периодическото валение на дъждоветѣ и врѣхъ атмосферическата електрика. По причинитѣ които ние изяснихме, лѣсоветѣ привличатъ облацитѣ и полетка попиватъ водната пара която се намира въ атмосферата. За това вали повече дъждъ врѣхъ

една земя дѣто има лѣсове отъ колкото въ една страна не-работна и камълива въ която твърдѣ често се случаватъ силни бури. Лѣсоветѣ като предизвикватъ по чести дѣждове, пречистватъ атмосферата отъ Плектричеството; за това Агаго е сравнявалъ дървета съ паратонеритѣ. Весquegel като е означавалъ връхъ хартата точкитѣ дѣто вѣялицитѣ съ градушка се случаватъ, забѣлѣзалъ е че въобще въ гориститѣ мѣста не пада градушка.

«До като опустошаваннето на горитѣ не бѣше надминало една извѣстна граница, слѣдствията се ограничаваха за ония мѣстности дѣто бѣха изсѣчени; но, отъ както опустошеннето на лѣсоветѣ стана почти общо, то естѣ отъ както то удари всичкитѣ страни на севѣрното полушарие повредитѣ станаха голѣми и страшно се распротраниха. Человѣка, като съблича тия страни отъ тѣхната растителна покривка, състава си отрицателенъ факторъ, които е способенъ да причини метеорологически растройства, и слѣдователно отъ голѣма важность климатерически и здравословни растройства. И дѣйствително съ очитѣ си виждаме че се слѣдватъ двѣтѣ времена на годината (лѣто и зима) безъ да има както по прѣди двѣтѣ средни и преходни времена (пролѣтъ и есенъ). Днесъ се преминава отъ крайна горѣщина въ краенъ студъ съ една нечута бързина, и това причинява твърдѣ голѣма злина на чловѣческия организмъ, които не може да противостои на два силни и противоположни неприатели. Днесъ, се преминава отъ най голѣма суша въ поройни дѣждове, въ най гѣсти мъгли, въ преливенъ снѣгъ, и всичко това опустошава горкитѣ полета.

«Спорѣдъ Д-ра Walikof влиянието на лѣсоветѣ не се ограничава само въ естественитѣ имъ предѣли, но се простира и около тѣхъ, по положението имъ, по миризмитѣ на дървета които ги съставляватъ, и по тѣхното направление. Отъ това се слѣдва че чловѣкъ като изсѣче лѣсоветѣ на нѣкои мѣста и посади на други, положително измѣнява една климатерическа среда.

«Освѣнъ това, едно твърдѣ пространно изсичание на лѣсоветѣ дава причина на твърдѣ важни здравословни и иконо-

мически случки. И дѣйствително, грубитѣ промѣнения на атмосферата, както крайнитѣ топлини които слѣдватъ подиръ силния студъ, голѣмата бързина и чрезмѣриата сухина, силнитѣ течения на въздуха, и проч. всички сѣ били причина на простудявания и многобройни болѣсти. Тѣй сѣщо, и ненадѣйнитѣ атмосферически спадания, като дѣйствуватъ сѣ безмѣрно електрическо напруганне, ставатъ една силна причина на нерво-органически раздражения. И какво ще кажемъ тогава за побъркванията които ставатъ въ размѣненнето на газоветѣ, които трѣбаше да станатъ въ установеното равновѣсие отъ природата? Не само се произвежда кислородъ който е намалялъ, но и тоя кислородъ които се поражда, и които се нарича *озонъ*, притежава толкова укиселителни свойства, щото вѣроятно той и силно препятствува на паразитния животъ. Колкото за икономическитѣ загуби достатъчно е да се разгледатъ регистритѣ на разнитѣ администраци въ Италия, страна която първа оплаква злинитѣ които сѣ я налѣтели слѣдъ изсичаннето въ кратко едно време на лѣсоветѣ въ Алпитѣ и Апенинитѣ за добиванне работна земя! Споредъ единъ твърдѣ скорошенъ документъ публикуванъ отъ Директора на статистиката изсѣченитъ пространства били спрямо не изсѣченитъ, както 1 : 6,9! . . . Нѣма година презъ която нѣкоя страна отъ Италия да не е опустошена отъ наводнения, които поставятъ въ опасностъ съществуваннето на земеделческото население, и тежи връхъ биланца на държавата. Въ минутата когато пишмъ тия редове (28 май 1887) въ Европа е станало едно твърдѣ бързо намаляване на температурата, придружена съ сиѣгъ, градушка, гъсти мъгли, съ поройни дѣждове и наводнения. Една телеграма отъ Унгария извѣстива : «Между Гросъ-Варадино, Карлсбургъ и Темессеръ, всичката страна е наводнена. Въ Гросъ-Варадино, въ низкитѣ мѣста на града, водата е облѣла до 2-я етажъ на къщитѣ, съсипала много къщи и заринала много свѣтъ; желѣзницитѣ не работятъ; 80 села сѣ унищожени; сѣидбитѣ сѣ изгубени, съ тѣхъ заедно и едно голѣмо количество добитѣкъ е загиналъ; станали сѣ жертва много хора, сиромашията е ужасна!»

«Въ южнитѣ провинции безсъвѣстното опустошение на лѣсоветѣ, което е станало тъй бързо и слѣпнишката, особенно когато се построявало 3,240 километра желѣзепъ пътъ, било е главната причина за появяването на трески отъ тридесетъ години на самъ, въ едни страни, които нѣкогашъ сѣ били най-здрави.

«Така икономическитѣ, и здравословнитѣ злини и загуби отъ които се жаловатъ било администрациитѣ на държавата, било частни хора, сѣ безбройни и твърдѣ голѣми, и тѣ сѣ слѣдствие изсичането на горитѣ!

«Друго едно слѣдствие отъ изсичането на лѣсоветѣ е изгубването на нѣкои видове животни и много птици, които се храняли отъ безбройнитѣ рояци малки насекоми, които изобилствуватъ въ природата, така щото тия паразитѣ нѣма кой да ги истребва и тѣ нападатъ зърната, врѣхкитѣ растения (младоцитѣ), тъй също коритѣ и листитѣ на дървета, пшеницитѣ, цвѣтията и плодоветѣ.

«Има страни въ Италия, дѣто нѣкогашъ обширни земи покрити съ лозя и плодородни дървета развивахъ честити и плодови растения; днесъ тия страни, малко отъ гъсенцигѣ и отъ безбройнитѣ паразитѣ, малко отъ промѣнливостта на времето сѣ останали пусти и оголѣли полета.

«Не е пужао да спомѣнемъ че съ унищожаването на лѣсоветѣ, единъ отъ главнитѣ елементи за съществуването, *дървото*, скоро се исчерива; малко по малко назибицата ще пострадагѣ, тъй щото и исхранването на добитѣкъ, които се храня съ желѣдъ; много отъ низкитѣ мѣста ставатъ неплодородни влѣдствия честитѣ насипи отъ поронитѣ; и, не само теченето на малкитѣ и голѣмитѣ рѣки не ще спомагатъ, било за нанояването полета, било за плуването, било за домашнитѣ потреби, но още ще сѣ лишатъ отъ тѣхната помощъ много индустрии, които намиратъ въ водата една голѣма и евтана вдигателна сила, най сѣтливъ, не ще се събъркамъ ако утвърдя че бюджета на държавитѣ ще бѣде за всегда компрометиранъ отъ безбройнитѣ загуби, които причинява изсичането на лѣсоветѣ

«Господа, като представямъ на вашето разследване мислитѣ, които погорѣ изложихъ, обичамъ да вѣрвамъ че ние ще можемъ да се съгласимъ врѣхъ слѣдующитѣ заключения, които произтичатъ. споредъ мене, отъ тия същитѣ мисли:

«I. Лѣсоветѣ иматъ една неоспорима и главна климатическа и здравословна важность».

«II. Аритметическото напредване на злините които сж послѣдвали отъ бързото и несмислено изсичване на лѣсоветъ, отъ които злини днесъ всички се оплакваме, това напредване не ще закѣснѣе и ще вземе неоправими геометрически размѣри, ако не се взематъ бързи и енергически мѣрки.

«III Секцията на Елиматологията и Демографията отъ IX-и международний медицинский конгресъ, изявява желание щото всичкитъ образовани държави да се съгласятъ и сръжатъ така силн то разсичване на лѣсоветъ, и да побързатъ съ посажданieto на нови лѣсове.

«Съ такива срѣдства само ще се даде едно практическо разрѣшение на тая аксома на икономиститѣ: *Образованието като тури кракъ въ една страна, опустошава лѣсоветъ; а като достигне на зрълостта си, то и възстановява*»

Горъ изложенитѣ мисли даватъ ни поводъ да искажемъ нѣколко думи по месологическитѣ отношения на нѣкои мѣстности въ България, и особено на Варна. Тоя градъ е поставенъ въ приморския край на долината, на която другия край се свършва къмъ Каспичанското поле, но тая долина е направенъ желѣзния пѣтъ, по нея текатъ рѣкитѣ отъ Девне и Правадия, и образуватъ много блатисти мѣста и близо до града Варна се събиратъ и съставляватъ двѣ голѣми блата, едното до Гебедже и другото се намира отъ къмъ юго-западната страна на града, источници на треската, която е владѣющата болѣсть въ града Варна. Отъ къмъ севѣрната страна се намиратъ височинитѣ, на които връхъ политѣ отъ къмъ южната страна сж посадени лозята, а връхнитѣ равнини на тия височини сж тоже разработени земи, само тукъ тамъ се срѣщатъ останки отъ изсѣчени лѣсове, повечето отъ дѣбови дървета, намиратъ се и такива шумци, на които сѣченето ако се забранеше, то въ расстояние на нѣколко години и къмъ севѣрната страна на града ще има такива лѣсове. каквито се намиратъ отаташната страна на блатото.

Всичкитѣ води съ които града е снабденъ идатъ отъ тия височини. Тѣ сж малко или много варовити, тѣжки за пиене, и кога вали дѣждъ почти всичкитѣ се размѣщатъ, било отъ правото размѣсване на дѣждовата вода, било отъ процѣжданieto. А напротивъ водитѣ отъ источницитѣ, които се намиратъ отатѣкъ блатото сж много по-добри, леки и всякога бистри.

Причината на такава една голѣма разлика неможе да се отдаде исклучително на почвата, защото тая послѣдната малко или по-право неразличава отъ тая на лѣвий брѣгъ на блатото; така щото единственната причина за такава голѣма разлика между качеството на водитѣ, произхожда отъ това че мѣстата, които се намиратъ отгатиѣ блатото, сѣ гористи, а отъ къмъ другата страна сѣ голи разработени земи. Прочее не трѣбва никакво двоумие, трѣбва да се взематъ строги мѣрки и да се заприѣти сѣченето на останалитѣ дѣбови шумици, та съ години града Варна ще има и отъ къмъ севѣрната страна великолѣпни лѣсове, които не само ще служатъ за да умѣгчаватъ климата, но въ сѣщото време ще се подобрятъ и водата, която пиятъ гражданитѣ. А отъ къмъ юго-западната страна, отъ която идатъ блатнитѣ испарения (мязми), отдавна още трѣбаше да се постави една спасителна ограда между блатото и града, и да се избави населението отъ трѣскитѣ, на които процѣпта за смъртноста въ града Варна е доста значителенъ, особено въ тия части, които се намиратъ по-близо до блатото. Такава една ограда не само ще бѣде полезна но още ще украси града; тя не ще коствова много скъпо, посаждането на лѣсоветѣ не е толкова мѣчно, стига да има само малко воля. За да покажемъ до колко такава една ограда отъ лѣсове ще бѣде полезна, първо, ние ще напоимъ че когато се построи желѣзницата, въ началото служащитѣ при Варненската гара сѣ страдали ужасно отъ треска, но сега откакто сѣ порастнали посадениѣ дървета около гарата, тѣ нарѣдко заболѣватъ отъ треска Другъ примѣръ, до самото блато покрай желѣзнопътната линия се намира селцето Инджи-кьой, но между него и блатото има единъ лѣсъ, а по пататѣтъ, много по-надалеко отъ блатото и даже по-нависоко мѣсто има друго едно село. Кара-гюрѣ. Въ първото село малцина хора сме срѣщали да болѣдватъ отъ треска, но въ Кара-гюрѣ треската лови и дѣцата които сучатъ. Всичката тая противоположностъ произлиза отъ това, че въ първото селце има лѣсъ, а въ другото нѣма подобно нѣщо, и то е пряно-изложено на мязмитѣ, та ако не се зематъ мѣрки да се посадятъ лѣсове около това село то ние отъ сега можемъ да прѣдскажемъ, че то ще запусне. Ако не се лѣжемъ отсѣгнатвото на лѣсоветѣ се осѣща и въ Добричката околина, тамо и въ други подобни мѣста, често се случаватъ прегориването на сѣдѣнитѣ отъ извѣстия топълъ

вѣтъръ, което прегориванне никакъ не се случва въ гориститѣ мѣста. Също и градъ Шуменъ се нуждае още отъ лѣсове, предъ града има пространно поле, дѣто само ония части, които сж къмъ подножието на горитѣ, сж плодородни, а тия, които се падатъ къмъ нѣтя за Каспечанъ, дѣто нѣма никакви лѣсове, сж повечето голи полѣни дѣто и трѣвата едвамъ расте. Посѣванieto на лѣсове въ тая страна би измѣнило съвършенно условията на земледѣлнето, на скотоводството, и най сѣтнѣ на самия климатъ. Ако не се лъжемъ същета нужда се осѣща и за голитѣ полѣни, които сж въ Руссенско.

Нека прочее се внуши на населенieto, че лѣсоветѣ не служатъ само за да сѣчемъ отъ тѣхъ дърва за горение и материалъ за строепие. Най главната и най важната тѣхна роль е по климатерическо и здравословно отношение. За това нека нашия селенинъ захване малко да пощадява дървата, нека тѣ си преустрои жилището по обмислено, по гигиенически, нека намали малко обема на огнищата си и каминя, та да не изгорява една кола дърва за една нощъ, което и така не стопля стаята му. Нека и гражданитѣ престанхтъ да опстошаватъ лѣсоветѣ, които сж близо до градоветѣ, или въ крайна нужда, ако едни изсичатъ нека се съобразяватъ по правилата за сѣченieto горитѣ, но да се погрижватъ също и за посѣванieto на нови лѣсове, защото иначе тѣ се излагатъ на по голѣми злнии, отъ които още повече ще пострада потомството имъ.

Д-ръ Пюсюлюиевъ.

КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ.

Г-ну Д-ру Понтара. — Първата и втора година платихте напълно, а сега пратенитѣ ви 8 лева минахме за идущата трета година, — Изгубенитѣ броеве повторно Ви пращаме. — Редакцията не знаеше за Вашето премѣстванне. —

ПОДПИСКА НА 1888 ГОДЪ (ШЕСТОЙ ГОДЪ ИЗДАНИЯ) НА ЖУРНАЛЪ

„МЕЖДУНАРОДНАЯ КЛИНИКА“

Цѣна за годъ съ пересилкою 6 руб.

Адресъ: Спб. Калашниковскій пр. 8.

Въ конторъ редакциѣ имѣется незначительное число полныхъ полныхъ экземпляровъ „Международной Клиники“ прежнихъ лѣтъ, по цѣнамъ съ пересилкою: Т. I. (1882 г.)—4 руб.; Т. II. (1883 г.)—4 руб.; Т. III. (1884 г.)—4 руб. Т. IV. (1885 г.)—6 руб.; и Т. V. (1886 г.)—6 руб.

„Ежедневная Клиническая Газета“

ВЪ 1888 Г. БУДЕТЬ ВЫХОДИТЬ ПОДЪ РЕДАКЦІЕЮ :

С. П. Боткина,
Профессора Академической те-
рапевтической клиники.

Н. И. Быстрова,
Профессора Академической дѣт-
ской клиники.

А. Ф. Пруссакъ,
Профессора ушныхъ болѣзней.

В. И. Добровольскаго,
Профессора Академической оку-
листической клиники.

А. И. Лебедева,
Профессора Академической аку-
шерской клиники.

Н. И. Соколова,
Доцента терапевтической кли-
ники.

и

Н. П. Васильева,
Доцента терапевтической клиники.

Въ Газетѣ помѣщаются статьи по всеѣмъ отраслямъ клиниче-
ской медицины, по различнымъ отдѣламъ основныхъ наукъ въ ихъ
примѣненіи къ практическимъ медицинскимъ вопросамъ и сообще-
нія о выдающихся приобрѣтеніяхъ отечественной и иностранной
литературы.

Газета выходитъ въ теченіи 9-ти мѣсяцевъ, въ объемъ отъ
одного до полутора листа.

Цѣна съ пересылкой и доставкой 6 руб., безъ доставки и пе-
ресылки 5 руб.

Допускается разсрочка платежа — 3 руб. при подпискѣ и
остальныя къ 1-му Маю.

Подписка принимается въ редакціи газеты (С.-Петербургъ,
Николаевская, 43) и въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ.

Редакція открыта ежедневно, кромѣ воскресныхъ и праздничныхъ
дней, отъ 5 до 6 час. вечера.

Статьи и всю переписку просить адресовать на имя редакто-
ра, приватъ-доц. **Николая Петровича Васильева** (С.-Петербургъ, Ни-
колаевская, 43).